

ISTORIO BAT KONTATZEKO

ZINEGOAK JAIALDITIK
ZINEMAREN ETIKARA

Film bat ikusten dugunean, nork zuzendu duen jakiteak testuinguru bat ematen digu. Zuzendaria ezagutu ez arren. Susmagarri gertatzen da, adibidez, Palestinako egoeraren inguruko filma AEBetako izatea, edo sexu-erasoa kontatzen duena gizonezko batek zuzendutakoa izatea. Elkarren azalean jartzearen ezinezkotasunetik abiatuta, LGTBIQ+ komunitatearen inguruan egiten den zinemari buruzko hausnarketa da ondokoa.

 AINHOA GUTIÉRREZ DEL POZO
 HELENA GOÑI

ZILEGITASUNAZ

Martxoaren 1etik 14ra izango dugu aukera Zinegoak jaialdiaren 18. edizioa jarraitu ahal izateko. Aurten, aurrez aurre nahiz Filmin plataformaren bitartez eskainiko dituzte proiektzioak, beste jaialdiak bezala COVID-19aren egoerara moldatu baitira. "Genero izpirik gabe" lelopean aurkeztu dute aurtengo edizioa, eta Helena Goñiren kartela hizpide izan du Pau Guillen jaialdiko zuzendariak. Guillenen hitzetan "gero eta ohikoagoa da 'pertsona ez binarioa', 'genero neutroa' edo 'mugarik gabeko generoa' bezalako kontzeptuak entzutea. Ez da beharrezkoa kontzeptu guzti-guztiak ezagutzea, baina bai behintzat jakitea genero-identitatearen mugak zabaldu direla eta aukera guztiak baliagarriak direla". Erretratu zabal hori nork egiten duen da, ordea, gakoa. Eta zein baldintzatan.

Zinegoak 2004. urtetik aurrera egiten den Bilboko Gaylesbitrans Nazioarteko Zinema eta Arte Eszenikoen Jaialdia da, kultura, zinema eta aste eszenikoen bidetzentsibilizazioa bultzatzeko asmoz. Egun, Zinegoak erreferente bihurtu da nazioarteko LGTB jaialdietan eta urtero 100 bat lan pantailaratzen ditu, gehienak nazioarteko jaialdietan sarituak izan direnak. Zinegoakeko kultur-programazioa kalitatezko zineman eta arte eszenikoetan oinarrituta dago. Halaber, bere jarduera guztiek lotura dute honako ezaugarri guztiekin: arrazoi afektibo sexualengatik bazterkeria eragozteko, eta nazioartean gertatzen diren giza eskubide guztien urraketen eta familia eredu berrien ikusgarritasuna bultzatzea. Urtero ematen duten Ohorezko Saria aurtien Sébastien Lifshitz zinemagile frantsesak eramango du, jaialdiarekin bat datorren filmografia oparoa ikusarazteko. Lifshitzek LGTBQ+ mugimenduaren errealitateki abiatutako film andana zuzendu ditu, baita nazioarteko sari ugari jaso ere, *Jean Vigo* saria eta Berlinaleko

bi *Teddy Award*, besteak beste. Azken sarietako bat *Wild Side* (Alde basatia, 2004) filmarekin jaso zuen, zeinak emakume transexuala duen protagonista-tzat; Lifshitz bera komunitatearen parte izateak ematen dio lanari gertutasun moduko bat.

Aurtengo edizioaren ildora itzultita, generorik gabeko gizartearen utopian zentratu da jaialdia. Ez da apustu inuzentea gaia agendaren lehen lerroa ekartzea kontuan izanik Espainiako Berdintasun Ministerioa prestatzen ari den Trans Legearen zirriborroa, edo azken boladan transexualitatearen gaia hartzen ari den presentzia. Komunitate horrek jasaten dituen erasoak salatzea behar argia da; joan den azaroan Bartzelonako etxe atarian jipoitu zuten 19 urteko transexual iruindarra eta gona eramateagatik eskolako psikologoarengana bidali zuten 15 urteko mutil bilbotarraren kasuak ditugu jazarpen horren adibide. Horretaz gain, homosexualitatea "sendatzeko" terapiak legez debekatzeko eskatu du hainbat kolektibok berriki, eta ugalketa lagundua emakume guztiei zabaltzearen aurka bozkatu berri du, bigarrenkoz, Frantziako Senatuak; gizarte-segurantzaren ordainketa bakarririk bikote heterosexualei bideratzearen alde agertu dira. Horrelako gaiak biltzen dituen jaialdia beharrezkoa da, eta ez soilik ezkutuan dauden horiek ikusarazteko, baizik eta, batez ere, gizarteari isla egiteko; nork bere burua zalantzan jarrarazten duen isla.

Zinegoak Jaialdiak hiru sail ofizial bereizten ditu: FIK (Fikzioa), DOK (Dokumentala) eta KRAK (Narratiba berriak). Sailetak bakoitzeko balorazioa LGTBQ+ komunitateko eta zinema industriako profesionalek osatzen dute, epaimahai mixtoa lortuz. Alde batetik, gaiekiko gertutasuna duenak, esperientzian eta bizipenetan oinarrituta, gaia jorrazteko etika ziurtatzen du; bestalde, zinemako langileak istorioa kalitatez kontaktua izatea bermatzen du, eta

alderantziz. Bien arteko kontsentsutik adosten dira jaialdian ikusiko diren filmak, eta bi aldeek erabakita banatzen dira gero sariak. Maren Gonzálezek, Zinegoakeko programatzaileak, taldean sarri eztabaida izan dutela dio: jaialdi tematikoa ala zine jaialdia izan. Argi dago ez dela eztabaida erraza, jaialdiaren helburuaz ezbaian ari direlako. Zinegoak topagunea da, zeinetan komunitate baten partaide diren agenteek kanpora begirako bat egiten duten; erakustaldia da afina denarentzat, eta bada baita ere kolektibo baten printzipioen manifestua. Edonor izan al liteke, ordea, aldarri horien bozeramaile? Zilegi al da komunitateko kide ez den pertsona bat *bollera*, *marika* edo *transen* bizitzen inguruan aritzea?

Zinema dokumentalaren eta antropologiaren oinarrien etikaren bilaketara garamatza eztabaida honek. Eta ez naiz ari egileen "LGTBIQ+ txartela" erakutsi beharraz, edo norberaren zapalkuntzen zerrenda idatzia frogatu beharraz ezeen inguruan hitz egiteko. Film autobiografikoak soilik egiten bukatuko genuke horrela. Aitzitik, modari segiz gai horiek lantzeak norbere pribilegioen hausnarketarik eza dakarrenean, susmagarri egiten zait. Nago erregimen heterosexualetik ateratzen diren bizi proposamen edo saiakerak marrazten direnean, beharrezkoa dela pantailatik harago esperientzia bizi izana horien berariazotasuna jasotzeko. Eta esperientzia hori denok daukagu, baina ez alde beretik eta modu berean. Ez naiz etikaren endogamia batez ari, nork bere istorioa kontatzeko beharraz baizik. Edo, funtsean, nork bere burua kokatzeaz zapalkuntza anitzen munduan, eta kokaleku horretatik kontatzeaz. LGTBQ+ komunitateko protagonista erreferenteak egotea bezain garrantzitsua iruditzen zait filmeen egileen ikuspuntua agerian gelditzea, nondik eta nola adierazten den hausnartzeko. Zilegitasuna, gero, komunitateak esleituko dio, ala ez. ●